

Projekt iz programa Dobra družba:
Uvrstitev nevladnega sektorja v
razprave o razvojnih priložnostih Slovenije

Poročilo projekta za obdobje: marec – oktober 2004

Pripravila: Erika Oblak, Umantora, dec 2004

Uvod

V Sloveniji je prepoznavnost nevladnih organizacij v družbi še vedno precej slaba, ker koncept tega sektorja ni dobro razumljen, njegova vloga pri oblikovanju politik in sprejemanju odločitev pa ni niti definirana niti cenjena. Politiki zato posvečajo le površno pozornost predstavnikom civilne družbe in njihovi vlogi v političnem procesu in nevladnega sektorja ne prepoznajo kot potencialnega zaveznika ali vsaj enakovrednega partnerja v določenih procesih/na določenih področjih.

Jeseni so v Sloveniji potekale volitve v Državni zbor in predvolilni čas smo skušali postaviti v središče kampanje nevladnih organizacij, katere cilj je bil povečanje njihove vidnosti in postavitve vprašanja (so)delovanja NVO višje na dnevni red odločevalcev ter zahtevati sistemske spremembe, ki bodo omogočale njihov razvoj v naslednjih štirih letih.

Celoten projekt je razdeljen v dva koraka:

Leto 2004, ko je naš cilj:

- ocena sedanjega stanja,
- vzpostavitev pritiska na politične stranke za vključevanje tem pogojev delovanja nevladnih organizacij v predvolilne programe

Leto 2006, ko je naš cilj:

- poročilo o učinkovitosti delovanja vlade glede zagotavljanja pogojev delovanja nevladnih organizacij v prvi polovici mandata nove vlade (vključno z zavezami političnih strank iz predvolilnih programov)

Pregled izvedbe aktivnosti za leto 2004

I Zbiranje informacij (marec – april 2004)

V Sloveniji je pripravljenih vrsta poročil, ki podajajo oceno položaja in vloge nevladnih organizacij, in vsa so se soočala s problemom, da uradne evidence in registri ne omogočajo ločevanja podatkov na nevladne in druge vrste organizacij. To onemogoča oblikovanje realne slike o njihovem financiranju, številu zaposlenih in potrebah po dodatnih kadrih, zatakne se celo pri določitvi števila aktivnih nevladnih organizacij v celoti in po posameznih področjih delovanja.

Namen pregleda poročil je bil oblikovanje krajšega dokumenta, ki bi predstavil trenutno stanje nevladnega sektorja v Sloveniji, predvsem sistemske urejanje pogojev njihovega delovanja.

Pri nastajanju poročila smo se naslonili na naslednje dokumente in publikacije:

- PIC. 2000. *Nevladne organizacije. Poročilo 2000*. Ljubljana: Pravno informacijski center nevladnih organizacij, http://www.pic.si/nvo/Nevladne_organizacije_v_Sloveniji-porocilo_2000.pdf
- PIC. 2003. *The NGO Sustainability Index 2003*. Ljubljana: Pravno informacijski center nevladnih organizacij, <http://www.pic.si/index.php?podrocje=nvo>
- Vrečko, Igor (ur.). 2003. *Strategija sistemskega razvoja nevladnih organizacij v Sloveniji za obdobje 2003 – 2008*. <http://www.cnvos.si/download/Aktualno/Strategija%20NVO.doc>
- Pobuda za prihodnost NVO. 2003. *Predlog vsebin za »Dogovor o sodelovanju Vlada – NVO«*. http://www.cnvos.si/download/Aktualno/Dogovor_Vlada-NVO.doc
- SVEZ. 2004. *Strategija Vlade RS za sodelovanje z nevladnimi organizacijami*. Ljubljana: Služba vlade RS za evropske zadeve. <http://www.gov.si/svez/>

- Kolarič, Zinka, Andreja Črnak-Meglič in Maja Vojnovič. 2002. *Neprofitno-volonterske organizacije*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Šporar, Primož (ur.). 2004. *Poročilo o položaju nevladnih organizacij v Sloveniji 2003/2004*. Ljubljana: Pravno informacijski center nevladnih organizacij.
- MEDE. 2004. *Progress Report Support NGO Sector Slovenia. Draft version*. Ljubljana: CNVOS.
- SVEZ. 2000. *Report on Project No. 15043-3 SLO*. Ljubljana: Služba vlade RS za evropske zadeve.

Sredi aprila 2004 smo k sodelovanju na projektu povabili tudi predstavnike nevladnih organizacij:

- YHD – Društvo za teorijo in kulturo hendikepa,
- SEECRAN, Akcijska mreža za otrokove pravice,
- Takatuka,
- UP – Društvo za pomoč zasvojenecem in njihovim svojcem Slovenije,
- Društvo Ključ – Center za boj proti trgovini z ljudmi,
- Mirovni inštitut,
- Amnesty International Slovenije
- Fokus – Društvo za sonaraven razvoj
- Humanitas – Društvo za človekove pravice in človeku prijazne dejavnosti,
- Zavod Maska (kultura),
- Društvo Asociacija (kultura),
- ZDOS – Zveza društvenih organizacij Slovenije
- SZF – Slovenska znanstvena fundacija.

Vabilu k sodelovanju so se na prvem srečanju, 15. aprila 2004, odzvali:

- YHD – Društvo za teorijo in kulturo hendikepa,
- UP – Društvo za pomoč zasvojenecem in njihovim svojcem Slovenije,
- Mirovni inštitut,
- Amnesty International Slovenije
- Humanitas – Društvo za človekove pravice in človeku prijazne dejavnosti,
- Društvo Asociacija (kultura).

Pri organizaciji srečanj in komuniciranju z nevladnimi organizacijami smo naleteli na dve oviri:

- a) Kontaktni podatki nevladnih organizacij
V Sloveniji, tako na vladni, kot na nevladni strani še vedno ne obstaja seznam aktivnih nevladnih organizacij po posameznih področjih njihovega delovanja in njihovih (še posebej elektronskih) kontaktov. Zato smo v začetku uporabili predvsem kontakte v okviru nevladnih organizacij, katerih predstavniki sodelujejo v Pobudi za prihodnost NVO, ki jih je na spletnih straneh objavil CNVOS.
- b) Odnosi med t.i. konzorcijem in Umanotero po podpisu pogodbe s Trustom
Podpis pogodbe med Umanotero in Trustom je med organizacijami vnesel ozračje nezaupanja, ki je vplivalo tudi na izvajanje projekta predvsem zaradi oteženega komuniciranja s pogajalsko skupino in člani Pobude za prihodnost NVO.

Na prvem srečanju smo predstavnikom NVO preko elektronske pošte predstavili projekt ter jih povabili k sodelovanju pri nastajanju vseh vprašalnika političnim strankam, poročil in dogodkov, ki so bili načrtovani v okviru projekta. Dogovorili smo se tudi, da poročilo poleg horizontalnega stanja, vključni tudi nekatera vsebinska področja delovanja NVO in sicer: sociale, človekovih pravic, kulture in varstva okolja. Ocenili smo namreč, da so pogoji delovanja (financiranje, civilni dialog, postopki pridobivanja statusa delovanja v javnem interesu) NVO vezani na posamezna ministrstva, ki sodelovanje z NVO urejajo na različne načine. Ob tem smo se zavedali omejitve takšnega pristopa, saj s tem niso bila zajeta vsa področja delovanja NVO. Sodelujoče organizacije so v nadaljevanju predlagale tudi koordinatorje za posamezna vsebinska področja.

II. Oblikovanje poročila (maj 2004)

Maja je bil pripravljen osnutek horizontalnega poročila, ki še ni vključeval vsebinskih področij. V besedilu smo se osredotočili na naslednje problemske sklope, skupne vsem NVO:

- civilni dialog
- financiranje
- kadri
- sistemsko pravno okolje.

Osnutek dokumenta je predstavljal izhodišče za pripravo vprašalnika političnim strankam in oblikovanju poročil za vsebinska področja.

Maja smo pričeli oblikovati svojo elektronsko listo nevladnih organizacij. Seznam je vključeval člane Pobude za prihodnost NVO in pogajalske skupine, ki smo ga razširili z dodatnimi naslovi, objavljenimi na različnih internetnih straneh ali v različnih publikacijah. Trenutno je na seznamu približno 230 različnih nevladnih organizacij.

III. Zbiranje dodatnih informacij in vprašalnik političnim strankam (junij 2004)

V začetku junija smo na vsa ministrstva naslovili pismo s prošnjo za posredovanje naslednjih informacij:

- skupni znesek finančnih sredstev na posameznem ministrstvu in v organih v sestavi, dodeljenih nevladnim organizacijam v letu 2003
 - za izvajanje enoletnih projektov in programov,
 - za izvajanje dolgoročnih projektov in programov
 - na osnovi koncesijskih pogodb,
 - kot sofinanciranje izvajanja mednarodnih projektov.

Zanimalo nas je tudi, če imajo kakršnekoli predpise ali dokumente in usmeritve (interne ali sprejete na vladi), s katerimi bi opredeljevali/določali postopke za sodelovanje javnosti pri sprejemanju zakonodaje, politik ali drugih strateških dokumentov.

Na prošnjo so se odzvala naslednja ministrstva:

- Ministrstvo za obrambo
- Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve
- Ministrstvo za kulturo
- Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport
- Ministrstvo za pravosodje
- Ministrstvo za zdravje
- Ministrstvo za notranje zadeve
- Ministrstvo za finance
- Ministrstvo za promet
- Ministrstvo za okolje, prostor in energijo

Poslane podatke so koordinatorji uporabili pri oblikovanju poročila po vsebinskih področjih (sociala, človekove pravice, kultura in okolje), pri čemer so bili podatki pogosto uporabni le deloma, ker so zajemali vse nepridobitne organizacije ali pa iz njih ni bilo moč izločiti posameznih sofinanciranih vsebin delovanja NVO.

V začetku junija je v sodelovanju in s pomočjo tudi drugih nevladnih organizacij, nastal vprašalnik političnim strankam. Vprašalnik smo sredi junija naslovili na 38 takrat registriranih političnih strank. Na vprašalnik so se odzvale skoraj vse parlamentarne in nekaj izven parlamentarnih strank, kar je preseгло naša pričakovanja (naš zastavljen cilje je bil pridobiti odgovore 6 strank).

Z dogovori so se odzvale naslednje stranke:

- Aktivna Slovenija,

- Liberalna demokracija Slovenije,
- Nova Slovenija,
- Nova demokracija Slovenije,
- Slovenska demokratska stranka,
- Slovenska ljudska stranka,
- Slovenska nacionalna stranka,
- Stranka ekoloških gibanj Slovenije,
- Stranka enakopravnih dežel,
- Stranka mladih Slovenije in
- Združena lista socialnih demokratov

IV. Oblikovanje poročil za posamezna vsebinska področja in analiza odgovorov političnih strank (julij 2004)

Julija so koordinatorji posameznih področij oblikovali osnutke poročil, oblikovan je bil osnutek analize odgovorov političnih strank.

Konec junija je bil objavljen datum volitev: 3. oktober, kar je zahtevalo skrčitev obseg predvidenih aktivnosti. Ob pričetku izvajanja projekta smo namreč predvidevali, da bodo volitve potekale v začetku novembra, in smo temu primerno naravnali časovni razpored aktivnosti.

Predvideli smo organizacijo naslednjih dogodkov:

- 26. avgust 2004: srečanje s predstavniki političnih strank
- 6. september: predstavitev poročila na tiskovni konferenci
- 20. – 24. september: okrogla miza o stanju in vlogi NVO

Sredi julija 2004 smo k sodelovanju na dogodkih povabili člane pogajalske skupine. Na vabilo se je odzvala le Zveza potrošnikov Slovenije.

14. julija smo političnim strankam, ki so se odzvale na vprašalnik, povabili na srečanje, predvideno konec avgusta. Namen srečanja je bil:

- predstavitev poročila in stanja v NVO sektorju
- predstavitev poteka pogajanj med Vlado in NVO
- pogovor o možnosti večjega vključevanja tem pogojev delovanja NVO v predvolilne programe.

Na vabilo se ni odzvala nobena politična stranka.

V. Oblikovanje strategije in aktivnosti med predvolilno kampanijo (avgust 2004)

V začetku avgusta smo se soočili z naslednjimi izzivi:

- komuniciranje z nevladnimi organizacijami, Pobudo za prihodnost NVO in pogajalsko skupino je bilo oteženo, kar smo deloma odpravili z oblikovanjem lastnega seznama elektronskih naslovov nevladnih organizacij
- pogajalska skupina se na vabila k sodelovanju pri organizaciji dogodkov ni odzivala (razen Zveze potrošnikov Slovenije)
- datum volitev je čas projekta skrajšal za en mesec.

Sredi avgusta smo oblikovali strategijo našega delovanja v predvolilnem času. V izhodišču strategije smo upoštevali predvsem časovno in kadrovsko omejitev, zato so bile predvidene dejavnosti usmerjene v manjše, konkretne aktivnosti, ki bi lahko prinesle najboljše možne rezultate.

Osredotočili smo se na dve ciljni skupini:

- politične stranke in
- medije.

Do sredine avgusta so bili oblikovani trije daljši dokumenti: horizontalno poročilo o stanju NVO v Sloveniji, poročila za posamezna vsebinska področja in analiza vprašalnikov političnih strank. Daljša besedila smo objavili na naših spletnih straneh.

Na osnovi teh dokumentov smo v nadaljevanju oblikovali niz krajših besedil, v stilu sporočil medijem:

- predstavitev stanja NVO v Sloveniji
- neizkoriščen potencial nevladnih organizacij
- zahteve nevladnih organizacij
- rezultate analize odgovorov političnih strank
- analiza vključenosti NVO v Strategijo razvoja Slovenije,

Konec septembra pa smo dodali še analizo predvolilnih programov strank, kjer smo preverili, v kolikšni meri so vanje vključene tudi teme pogojev delovanja NVO

Pri oblikovanju besedil smo kot vodilo uporabljali načine komuniciranja: načrtnost, usklajenost, povednost in učinkovitost, ter stvaren in privlačen ton, ki podpira partnerstvo.

Besedila so odražala nekaj osnovnih sporočil:

- v državi z razvitim nevladnim sektorjem nastajajo presežki, ki iz formalne demokracije naredijo skupnost z visoko kakovostjo bivanja
- nevladne organizacije zaradi vrste pozitivnih učinkov na družbo predstavljajo odlično razvojno priložnost za Slovenijo
- organiziran projektni pristop sektorju ponuja priložnost, da reši ključne probleme, Sloveniji pa dobrodošlo vzpodbudo za aktiviranje neizkoriščenega potenciala.

Besedila smo združili v pakete, usklajene s celostno podobo programa Dobra družba.

a) Delo s političnimi strankami

Cilj je bil srečati se s predstavniki vsaj treh političnih strank. Oblikovali smo seznam vodij predvolilnih kampanij, ki vključuje tudi njihove kontaktne podatke, pri čemer smo se osredotočili na parlamentarne stranke in tiste izven parlamentarne stranke, ki so se odzvale na naš vprašalnik.

Konec avgusta smo jim poslali prošnjo za 20 minutna oz. največ polurna srečanja (česar smo se na srečanjih tudi striktno držali), za katera smo se kasneje dogovorili po telefonu. Pred vsakim srečanjem smo identificirali tiste teme pogojev delovanja NVO in s tem povezanim neizkoriščenim potencialom, za katere smo ocenili, da so za posamezno stranko lahko še posebej zanimive. Za vsako stranko smo pripravili paket s kratkimi verzijami besedil.

Namen osebnih srečanj je bil predvsem informiranje političnih strank o pogojih delovanja in neizkoriščenega potenciala NVO v Sloveniji ter vzpostavljanje osebnega stika s predstavniki političnih strank.

Septembra smo se tako srečali z naslednjimi predstavniki političnih strank:

- *Aktivna Slovenija*: 8. september, Zidanšek (teme: NVO kot razvojni potencial Slovenije, zaposlovanje v NVO)
- *Stranka mladih Slovenije*: 9. september, Jože Vozelj in Drago Žura (teme: potencial zaposlovanja mladih v NVO)
- *Slovenska nacionalna stranka*: 9. september, Barbara Žgajner Tavš (teme: NVO in mednarodni ugled Slovenije, NVO kot razvojni potencial)
- *Nova Slovenija*: 10. september, Anton Kokalj (teme: zaposlovanje v NVO, financiranje, neurejeno pravno okolje)
- *Združena lista socialnih demokratov*: 10. september, Dušan Kumer in Silva Črnugelj, (teme: socialni potencial, zmanjševanje neenakosti, skrb za okolje – kot neizkoriščen potencial NVO, ki delujejo na teh področjih)

- *Slovenska demokratska stranka*: 13. september, Janez Janša (teme: zaposlovanje v NVO, financiranje, neurejeno pravno okolje)
- *Demokratska stranka upokojencev Slovenije*: 14. september, Anton Rous (teme: neizkoriščen potencial in znanje v NVO / upokojenci in njihovo prostovoljno delovanje v NVO)
- *Slovenska ljudska stranka*: 15. september, Nada Skuk in Andrej Umek (teme: vloga NVO pri skladnem razvoju regij in podeželja, možnosti črpanja sredstev EU s skupnimi projekti z NVO)

Edina parlamentarna stranka, s katero se nismo uspeli dogovoriti za osebno srečanje, je bila Liberalna demokracija Slovenije.

b) Delo z mediji

Cilj je bil objava prispevkov o NVO vsaj v treh medijih iz seznama / uvrstitev vprašanj o NVO na predvolilna soočenja političnih strank. Oblikovali smo seznam medijev, v katere smo želeli plasirati teme pogojev delovanja NVO ter urednikov / novinarjev, dogovornih za področje predvolilnih oddaj. Na seznam smo uvrstili naslednje medije:

- POP TV,
- TV Slovenija,
- Radio Slovenija,
- Mladina,
- Radio Študent,
- Delo,
- Večer,
- Dnevnik,
- Mag,
- Primorski Dnevnik in
- Ognjišče.

Za medije smo poleg paketov s kratkimi besedili, pripravili tudi sklop vprašanj, ki smo jih posredovali predvsem izbranim televizijskim in radijskim medijem. Del vprašanj je nastal na osnovi pripravljenih besedil, velik del vprašanj pa so posredovale tudi druge nevladne organizacije (Fokus, Vitra, Zveza potrošnikov Slovenije, Zveza prijateljev mladine Slovenije, YHD – društvo za teorijo in kulturo hendikepa, Center za pomoč mladim). Nekatera vprašanja je v predvolilnih soočenjih uporabil Val 202, Radio Študent pa pripravlja serijo oddaj o delovanju nekaterih nevladnih organizacij in njihovi vlogi v družbi.

Vzpostavili smo osebni stik z naslednjimi tiskanimi mediji: Delo, Dnevnik, Mladina in Večer.

Z njimi smo bili dogovorjeni za objavo različnih člankov, a v času pred volitvami noben članek žali ni bil tudi objavljen. Deloma to lahko pripišemo dejstvu, da je v času predvolilne kampanje zgodilo nekaj odmevnih dogodkov, ki so vplivali na prioritete poročanja medijev (teroristični napad na osnovno šolo v Beslanu, incident s Podobnikom na meji s Hrvaško, nenazadnje tudi stavka novinarjev).

Nekateri članki so bili objavljeni šele v obdobju po volitvah. Večer je prispevek o položaju NVO v Sloveniji objavil 19. oktobra., Delo pa je objavilo članke o Dobri družbi.